

ÅRSSKRIFT 2019

Jordløse-Trunderup lokalhistoriske forening

BERETNING 2018

Onsdag den 14. marts 2018 holdt vi generalforsamling, som vanligt i god ro og orden.

Ninon Schloss holdt et spændende foredrag om hendes tid som lærer på Jordløse og Haarby skoler.

Onsdag den 30. maj var der gåtur omkring Gungebjerg, anført af John Gitz Holler på bedste vis. En dejlig tur i det fineste vejr. Kaffen blev nydt i Hollers have.

Den 12. september var der foredrag i musiklokalet ved Lars Viinholt-Nielsen. Utroligt hvad den mand ved om jernba-

ner, i dette tilfælde Odense-Nr. Broby-Faaborg-Banen som har gået gennem Jordløse, der var 40–50 deltagere.

Lørdag den 10. november var det så arkivernes dag, hvor vi genbrugte udstillingen om Broby-Banen, det var der stor interesse for, der var pænt med besøgende i en pæn strøm hele dagen (4 timer).

Vi fortsætter med at lægge billeder ind på arkiv.dk. så der kan I gå ind og se billeder, hvilket der heldigvis er mange der gør.

IDA GRØNBERG

*Til venstre:
John Holler yderst
til venstre og del-
tagerne er ved at
være klar til årets
gåtur til Gunge-
bjerg.*

ARKIVET FYLDER 40 ÅR

25.9.1979 blev der indbudt til møde om egentlig dannelse af Jordløse lokalhistoriske forening. Denne blev dannet, og love blev vedtaget. Første bestyrelse blev: Helle Rønning, Haastrupvej, Martin Knudsen, Enghavevej, Thorvald Aabrandt, Strandbyvej. Karin Kjeldsen, Hovgyden, Svend Lehmann, Landevejen, Arne Bytoft, Jordløse Møllevej og dertil Helle Bytoft, der som stedlig bibliotekar indtrådte som fast medlem af bestyrelsen.

Arkivet begyndte arbejdet, folk kom fra byen og oplandet og afleverede deres gamle arkivalier og fotografier, der så blev registreret og arkiveret i dertil indrettede kuverter. Der var god opbakning og der blev lovet al mulig støtte fra kommunen.

Arkivet fik til huse på Jordløse skole. Arkivet startede med at have 23 kvadratmeter. Da der kom ny skoleinspektør blev vi frataget plads, så der på et vist tidspunkt kun var 9 kvadratmeter, men

*Til højre:
Arkivets første be-
styrelse på besøg i
Brenderup.*

*Fra venstre:
Aase Pedersen,
Brenderup (dat-
ter af Andrea og
Frederik Larsen,
Jordløse Station)
Niels Kjeldsen
Karin Kjeldsen
Helle Bytoft
Ukendt
Knud Erik Lyngvald
Thorvald Aabrandt
Martin Knudsen
Helle Rønning
Arne Bytoft.*

*Til venstre:
Gæster i arkivet i
ved 15-års jubilæet
1994. Til venstre
Inger Eriksen og til
højre Kirsten Dide-
riksen.*

da greb borgmester Børge Jensen ind, så der blev 18 kvadratmeter. Det slog vi os til tåls med, da der blev lovet mere plads ved 3. etape af skolens udbygning.

Da skolen nåede til 3. etape blev der yderligere taget plads fra os, og fra kulturudvalgets side blev der sagt, vi kunne blot bruge skolens lokaler uden for skoletiden. Da skolen var færdig udbygget ved 3. etapes afslutning, var der intet lys forude.

Formanden for SLA, Holger Dyrby søgte i sagens forløb flere gange at gøre kulturudvalget begribeligt, hvor urimelige forholdene var.

Den 28. juni 1999 indkaldte bestyrelsen medlemmerne af foreningen til ekstraordinær generalforsamling, hvor

bestyrelsen samlet ville fratræde, hvis der ikke blev mulighed for at få et større basisrum til arkivalierne. Vi havde fra kommunen fået brev om, at hvis vi kunne finde lokaler til en husleje af 12.000 kr. om året, kunne vi forhandle med kommunen. (12.000 er hvad de 2 andre arkiver i kommunen fik). Vi gjorde alt for at finde lokaler i Jordløse og Trunderup. Dels fandtes der ikke lokaler, og dels får man ikke noget til den husleje, hvis ikke særlige forhold var gældende, som det gjorde ved de 2 andre arkiver i kommunen.

I 1. halvår 1999 havde Flemming Knudsen BK-pack i Jordløse fået øjnene op for, hvad sagen egentlig drejede sig om, hvad det var, der egentlig var ved at

ske, at Jordløse sogns historie, en værdifuld kulturarv, risikerede at gå tabt. Vel kunne man sikkert finde en ny bestyrelse, men den store viden den gamle bestyrelse havde arbejdet sig frem til, og det store arbejde, det er at arbejde i arkiv, kender helt nye mennesker ikke noget til.

Den 28. juni 1999 foreslog Flemming Knudsen, at der skulle nedsættes et udvalg, der inden for et halvt år skulle prøve at finde ny lokaler. Udvalget kom til at bestå af Flemming Knudsen, Arne

Holgersen og Lennart Dahlqvist. Det så ud til at blive en svær opgave.

Imidlertid blev opgaven let for udvalget, idet Flemming Knudsen tilbød stueetagen Landevejen 12, et hus, der tidligere blev brugt til repræsentation af hans virksomhed BK-pack.

Arkivet fik 60 m² plus 2 depotrum og mulighed for udstillingslokale i staldbygningen. Lokalerne var med lys og varme og fuldt møbleret. Såvel Flemming Knudsen som det øvrige udvalg var behjælpelige med flytning og indretning.

*Herunder:
I samarbejde med
menighedsrådet
afholdtes kirke-
gårdsvandring
St. Bededag 1995.*

Vi havde lokalerne i næsten 8 år. Den 1.2.2007 fik vi en skriftlig opsigelse på Landevejen 12, så nu var gode råd dyre. Vi skulle være ude den 1.5.2007. Til alt held fik vi lov at flytte op på friskolen, hvor vi fik halvdelen af skolebiblioteket. Vi skulle selv sørge for at isætte en dør til den anden halvdel af lokalet, som vi dog måtte benytte uden for skoletiden. Kommunen betalte uden vrøvl den højere husleje, men isætning af døren måtte vi selv bekoste.

Den 1.5.2007 og dagene efter flyt-

*Herover:
Tutta og Sussan Skou, tidligere Damsbo, på besøg i arkivet, Landevejen 12. Udstillinger med bl.a. Damsbo i baggrunden.
Ca. 2000.*

*Til venstre:
Fra lokalhistorisk Forenings udflugt til Søbo.
Ca. 2000.*

*Herover:
Udstilling om butikkerne på Landevejen i arkivets lokaler på Friskolen i Jordløse.
2015.*

tede vi så arkivets indhold op på skolen i det nye arkiv.

Det fungerede godt i en årrække, men på et tidspunkt flyttede skolen lærerværelset ned i den anden halvdel af biblioteket, og vi kunne ikke længere benytte den del. Det blev et problem, da vi var ved at være i pladsnød, og især når der kom gæster, var pladsen trang.

I efteråret 2015 klagede vi vores nød til skoleleder Morten Christophersen, som straks tilbød os nogle andre lokaler, nemlig fritidsordningens gamle lokaler. Vi fik også et lokale til vore arkivalier, således at vi nu har et dejligt arkiv, hvor vi har god plads til vore udstillinger og andre aktiviteter. Når der kommer rigtig mange til generalforsamlingen og foredrag låner vi skolens musiklokale.

Hele arkivstrukturen blev lagt om i den nye storkommune. Der blev nedsat et arkivråd, med deltagere fra alle arkiver i kommune. Det er arkivrådet der forhandler med kommunen og de fordele også de midler der stilles til rådighed for arkiverne. Det har fungeret godt for vores arkiv.

De forskellige mennesker som har været med i bestyrelse og arbejdsgruppe har deltaget i mange forskellige kurser under arkivuddannelsen samt i gotisk skrift og Arkibas. Det er SLA – Sammenlutningen af loaklarkiver – der arrangerer kurserne i dag, og vi kan deltage uden udgifter for os idet de bliver betalt af de midler Arkivrådet har til rådighed.

I 2009 fik vi det digitale registreringsprogram Arkibas og vi har siden haft travlt med at scanne fotos og registreret vore mange arkivalier og billeder i programmet. Vore flittige forgængere har samlet rigtig meget materiale, og vi er nu ved at være færdige med at registrere det materiale vi havde før år 2000. Vi bliver dog ikke arbejdsløse foreløbig da der siden og fortsat kommer meget materiale ind.

Det vi registrerer i Arkibas har siden 2015 været tilgængelig på www.Arkiv.dk, og vi har pt. ca. 8000 registreringer på Arkiv.dk, heraf 4300 billeder.

Bestyrelsen og medhjælperne mødes

Jordløse-Trunderup lokalhistoriske arkiv

Friskolen i Jordløse
Jordløse Møllevej 14
email: jtarkiv@gmail.com
www.jordlosetrunderuparkiv.dk

Arkivet er åbent torsdag kl. 10–13
og sidste onsdag i måneden
kl. 18. 30–21.30.
Lukket i skolens ferieperioder.
Desuden åbnes efter aftale.

Bestyrelsen 2018

Ida Grønberg, formand,
2729 1770

Ulla Nyborg, kasserer, arkivleder,
2372 0323

Rikke Schultz, sekretær
6183 2169

Birthe Grubbe, avisartikler
2393 7970

Klavs Grubbe, (genopstiller ikke)
2393 8080

Lene Hansen
6016 3815

1–2 gange om ugen og arbejder i arkivet. Ud over registrering af materiale, servicerer vi også vore brugere og afholder arrangementer såsom gåture og foredrag. Vi laver også en del udstillinger, både her og ude i byen. I de sidste år har vi lavet en del udstillinger i Jordløse kirke.

Siden år 2000 har vi udgivet et årsskrift og i 2018 udgav vi en bog om Jordløse Boldklub.

Vi har god opbakning fra vore medlemmer og vi har flere der hjælper os i forbindelse med arrangementer. Det er vores ønske her i jubilæumsåret at opbakningen vil fortsætte og at rigtig mange husker at aflevere billeder og dokumenter til os.

IDA GRØNBERG OG ULLA NYBORG

*Herunder:
Bestyrelsen ved
indgangen til jubelæumsåret.
Forrest fra venstre:
Ida Grønberg, Ulla
Nyborg, Rikke
Schultz, Birthe
Grubbe.
Bagest fra venstre:
Lene Hansen og
Klavs Grubbe.*

MIDTHUSET, BÆKVEJ 7

Jens Leerman, der har skrevet artiklen på side 13 var født i Midthuset, det nuværende Bækvej 7.

Husmandsstedet lå oprindeligt inde i Jordløse, syd for Skovgård ved den nuværende Enghavevej,

Husmandsstederne langs Bækvej samt Strandbyvej 75 bliver udflyttet mellem 1847 og 1866.

3 brødre fra Leergården – Hans, Rasmus og Niels – bosatte sig herefter på Bækvej 5, 7 og 9 kaldet henholdsvis Sydhuset, Midthuset og Nordhuset og familierne tog navnene Lehrmann og Leermann. Her skal det dreje sig om Hans og hans efterkommere.

HANS RASMUSSEN

Den ældste af brødrene Hans giftede sig i 1846 med Kirsten Hansdatter i Midthuset. De overtog fæstet efter hendes mor Kirsten Pedersdatter der var enke efter Hans Pedersen Greve.

Hans dør i 1869 og hans enke frikøber ejendommen i 1876.

Hans og Kirsten fik 6 børn:

1. Den ældste Kirsten, der er født i 1847 bliver gift med en landmand.

2. Rasmus født i 1851 overtog barn-domshjemmet – mere om ham senere.

3. Hans Rasmussen Lehrmann blev født i 1854. Han blev uddannet som drejer, men overtog i 1880'erne købmandsforretningen på hjørnet af Landevejen og Smedestræde. Han blev gift med Karen Marie Olsen fra Strandby og de fik 9 børn, som alle bliver døbt Lehrmann. I 1898 solgte han ejendommen til Brugsforeningen og byggede selv et nyt hus med forretning overfor, nuværende Landevejen 45.

Hans døde allerede i 1905, så sønnen Ole Julius, der egentlig var mejerist, bestyrede herefter forretningen. Ole blev gift med småbørnslærerinde i Jordløse Marie Banke. I 1914 blev købmandsforretningen i Jordløse afhændet og Ole opbyggede en stor forretning inden for brændsel i Ringe. Han var ligesom

*Til venstre:
Lehrmanns køb-
mandsforretning
ca. 1910.*

fætter Hans en dygtig skytte og vandt bronze i pistolskydning ved de Olympiske Lege i Paris 1924.

4. Ane Kirstine født i 1857. Hun blev gift med garver Madsen. De bosatte sig i Svendborg og fik 12 børn, der alle blev døbt Lehrmann Madsen.

5. Peder født 1861. Levede som droskekusk i København og blev ikke gift.

6. Jørgen Hansen Lerhmann født 1863. Han kom ud at tjene og blev ansat som kusk hos pastor Buch i Jordløse Præstegård. Præstedatteren Marie Sophie Andrea Hansine Augusta og Jørgen forelskede sig i hinanden, men en kusk

*Modstående side:
Rasmus Musikanter deltog også i dilettantforestillingen "Eventyr på Fodrejse" opført omkring 1900. Rasmus står som nr. 4 fra venstre og nr. 5 er Hans Jørgen Iversen, Hovgyden 1. Siddende forrest fra venstre er det Petra Pedersen fra Jordløse smedie og Rasmus' datter Maren Kirstine. Siddende yderst til højre den nye smed Chr. Andersen, Landevejen 67.*

kunne ikke få lov til at gifte sig med en præstedatter, så Jørgen begyndte at læse til lærer.

Det gik også udmærket, men det kneb med økonomien, så Jørgen fik for lidt at spise. Han blev færdiguddannet og blev ansat som lærer i Stilling ved Århus. Sofie og Jørgen blev gift og de fik en søn, men året efter døde Jørgen, an-

giveligt at anæmi pga. underernæringen under læsetiden.

RASMUS LEERMANN

Rasmus giftede sig i 1876 med Maren Jensen Bæk, datter af Jens Madsen Bæk og Maren Larsdatter på Bækgården.

Rasmus hed aldrig andet end Musikanteren. Udover at være husmand spil-

lede han violin og sammen med Hans Larsen fra Wartovhuset vandrede han langt omkring og spillede til høstgilder og bryllupper.

Maren og Rasmus fik 5 børn:

1. Maren Kirstine født i 1876. Hun blev syerske og blev aldrig gift. Hun boede hos forældrene indtil hun i 1930'erne overtog Landevejen 25 og boede her resten af livet.

Hun var meget dygtig til at sy og især under besættelsen nød mange godt af hendes evner til at lave omforandringer og sy nyt af gammelt.

2. Hans Leermann født i 1878. Han blev husmand og drejer og det var ham der installerede vindmøllen på Midthuset. Senere købte han husmandsstedet Enghavevej 1 og blev gift med Sine fra Pilemae. Nogle af deres efterkommere bor stadig i Jordløse.

3. Laura Leermann blev født i 1882, men døde 2½ år gammel af strubehoste.

4. Laura Jensine Leermann blev født i 1888. Hun forblev ugift men blev husbestyrerinde for mejeribestyreren i Brandelev ved Næstved.

5. Jens Leermann blev uddannet mu-

rer og flyttede til Odense. Han blev gift med Astrid og de fik 2 børn.

Maren og Rasmus døde begge i 1941 og efter dem er der forskellige ejere af Midthuset indtil Anders og Astrid Larsen overtager ejendommen 1947–1965 og efter dem Jens Peder og Else Ryssel fra 1965–2008.

*Herover:
De fire søskende
fra Midthuset.
Fra venstre: Maren
Kirstine, Hans,
Laura og Jens
på trappen foran
Maren Kirstines
hus – nuværende
Landevejen 25.*

ULLA NYBORG

AMTSSKYDNINGEN I FAABORG DEN 16. 07. 1903

At skyde er flere ting – en af dem er konkurrenceskydning. Medfødt anlæg er sikkert nr. 1. men træning betyder nu også uendeligt meget for resultatet.

I foråret 1903 sagde min broder Hans, der da var 25 år og havde været til mange konkurrenceskydninger, til mig som kun var 14 år, at hvis jeg kunne ramme skiven med alle 5 skud, kunne jeg træne videre med henblik på amtskydningen senere på året, ellers måtte jeg vente til næste år (man skulle ellers være fyldt 16 år for at deltage).

Jeg ramte skiven med alle 5 skud og derefter begyndte jeg at træne hver søndag formiddag på skydebanerne i Jordløse, som lå i Højsgårds skov. Jeg trænede med min broders Remington riffel. Da jeg tjente i Halsmose og ingen cykel havde måtte jeg gå de ca. 6 km til træningen.

Søndagen før den store amtsskydning skulle der på hjemmebane skydes 10 skud og pointene sammenlægges med resultatet på selve dagen, hvor hver deltager havde 5 skud.

Så oprandt da den store dag, som blev betragtet som en udflugtsdag og gårdejerne fra sognet kørte for os i charabanc og foruden min broder var min søster Maren Kirstine også med, hun stod for madkurven.

Det var første gang jeg var med til så stor en skydning og jeg husker, at jag var vældig imponeret over de ca. 50 skiver på rad. Da det blev min tur til de 5 skud stod min broder bag mig og dirigerede, og de 2 første skud var pletter, så en 9'er, da kom der pludselig en og råbte, at gymnasterne fra Jordløse skulle stille op, hvorefter jeg ville lægge riflen, men min broder gav mig besked på at fortsætte.

Måske var denne lille afbrydelse årsagen til, at jeg kun fik en 5'er i 4. skud og sluttede med en 7'er, det gav ialt: 124 point og det kan da nævnes, at den bedste mand havde 128 point (der var dog 4 eller 5 mellem de 2 nævnte resultater).

Derefter deltog jeg i gymnastikken og så var der spisning, hvor det er værd at

bemærke, at selvom der deltog ca. 100 sogne, holdt vi sammen i sogne ved spisningen.

Gymnastikken fortsatte og skydningen ligeså, og da det hele var afviklet, blev der blæst af på trompet og formanden for amtet pastor Clausen fra

Korinth forestod uddelingen af præmierne.

Jeg vandt en Remington riffel 1867 – det var den første danske militær bagladeriffel. Iøvrigt var jeg yngste deltager og ikke ret stor, så det kneb med at mase

*Herover:
Remington 1867
riffel, som den Jens
vandt ved amts-
skydningen i 1903.*

*Modstående side:
Familien Leermann
foran Midt-
huset ca. 1900.
Til venstre ses
Maren og Rasmus
Leermann og i
vognen deres børn:
Jens, Hans, Kir-
stine og Laura.
I vinduet ses bed-
stemoderen Kir-
sten Hansdatter.*

sig igennem for at afhente præmien, men jeg var vist meget stolt, da sådan en riffel var alle drenges ønske.

Dagen sluttede med dans og da vi skulle bryde op fra gæstgivergården, var der én der spurgte, om der ikke var nogen fra Jordløse, der havde vundet, hvorefter jeg vist nok meget højt og ivrigt råbte, at det havde jeg.

Dette har jeg måttet høre for mange gange af min søster, der nok syntes, at sådan en knægt ikke skulle råbe sådan op, som om jeg var noget vigtig af resultatet, hvad jeg også var.

På hjemvejen plejede skytterne at lægge deres rifler i vognbunden, men jeg sad troligt med den tunge riffel på skødet hele vejen hjem.

Bag arrangementet stod skytte- og gymnastikforeningerne, som opstod efter krigen i 1864, men først i 1870'erne kom der rigtigt gang i foreningerne.

Når skydningerne sluttede på træningsbanerne i Jordløse, var min far med og han blæste sæsonen af på trompet og gik foran til forsamlingshuset, hvor han blæste fædrelandssange.

Her skiltes man, da karlene skulle hjem at malke, men de mødte igen til dans, hvor min far spillede violin til den lyse morgen.

*Odense, den 2. september 1975
JENS LEERMANN*

Ovenstående artikel har arkivet i sin tid modtaget af Hans Leermann. Riflen blev iøvrigt konfiskeret af tyskerne under besættelsen i 1940'erne og blev aldrig leveret tilbage.

Se også artiklen om Midthuset på de foregående sider.

SKOLEGANG I FAABORG

Ofte har store skelsættende begivenheder sat gang i noget nyt. I tiden efter 2. verdenskrig begyndte en udvikling i landområderne, der stadig er i gang. Gennem generationer havde det været skik, at når man blev konfirmeret blev man regnet for voksen, og skulle ud i voksenlivet, drengene i håndværkslære eller 'ud at tjene bønder', pigerne som medhjælp i huset, ofte på gårdene.

Den skæbne så også ud til at skulle blive mig til del. Men min søster Ruth sagde: "Det går ikke med Ellen, at hun skal ud at tjene bønder, upraktisk som hun er, hun får aldrig lært at rubbe neglene." Men måske kunne jeg tage præliminærexamen på to år i Glamsbjerg.

Det fortalte jeg dagen efter min veninde Bodil, og hun var straks med på ideen. Men det var hendes forældre ikke – en cykeltur til Glamsbjerg hver dag var for hård kost for os; men hvad med Faaborg Mellem- og Realskole? Vi havde jo Nørre Broby-banen, så dér ventede ingen lange cykelture. Enden på det blev, at vi skiftede skole midt i skoleåret – og et helt andet skoleliv begyndte.

Ja, vi havde Nørrebrobybanen: Odense-Faaborg over Nørre Broby. Den var min barndoms livsline til omverdenen. Det var den, vi tog med, når vi havde ærinde i Faaborg og en sjælden gang i Odense. Den gennemskar vejen op til byen fra mit barndomshjem, og det betød, at jeg ved at følge skinnerne kunne afkorte vejen til stationen. Så gjaldt det om at komme før toget. Jeg har oplevet en enkelt gang at komme 'jolrende' bag efter toget – og nået det.

Også inden skolealderen betød togdriften meget. En overgang skulle vi ved 19tiden op til overskæringen og se 'slæveren', godstoget, komme slæbende med sine mange vogne. Det var fascinerende at se på hjulene, der drejede rundt og rundt, og jeg kunne også tænke: "Hvad nu, hvis..." Det kom nok af, at min søster Ruth kunne fortælle om en veninde, hvis bror en aften kørte om kap med nogle kammerater for at se toget – og kørte lige ind i døden.

Nu fik jeg en helt anden skolevej, før togden ti minutter til et kvarter, nu tog det godt en halv time med toget. Nogle få,

Tegning: Jens Peder Ægidius.

drengene fra Haarby, stod enten på her eller i Trunderup. Fra Haastrup, Stensgård og Millinge kom flere til, så vi var en hel flok, der via Jomfrulågen satte kursen mod skolen midt i Østergade, Faaborg Mellem- og Realskole, nu By-skolen.

Bodil og jeg var til at begynde med lidt benovede. Hvad var det her for noget? De fleste var stille og alvorlige og skulle have lektierne givet en ekstra overhaling, matematikstykker sammenlignes, nogle hjalp hinanden. Det varede ikke så længe inden vi kom på samme hold. Solvej fra Hastrup forhørte sig

gerne, om vi havde kunnet klare dette eller hint. Nogen skrev endda slutningen på en stil; men togrytmen sørgede så for, at ordenskarakteren blev derefter.

Så var der et andet leben, når vi skulle hjem. Toget gik kl. 14. 00, så vi skulle bede om lov til at gå ti minutter før tid. Det betød f. eks., at vi i engelsktimerne bad om at få lektierne gennemgået først – og så kunne vi ikke nå at blive hørt – og nogle forberedte sig ikke til den time. "Stjane" (engelsklærerinden frk. Christiansen) lugtede lunt, og fælden klappede, synderne blev afsløret.

*Til venstre:
Skoletoget holder
på Jordløse Sta-
tion. 1950'erne.*

Vi tre piger, Bodil, Solvej og jeg, holdt sammen. Fandt ud af, hvor vi ville sidde i toget, nogle gange satte vi os for os selv og studerede de medrejsende. Hvad var de for nogen? Gættede på, hvor de kom fra, hvad de mon lavede – og var der noget mærkeligt ved dem, var det svært at lade være med at grine. Tit sad vi sammen med de andre. Nu var drengene oplagt til skæg og ballade; men der var jo også andre passagerer, og det skulle vi tage hensyn til. Drengene kunne finde på at tage vores tørklæder og gemme dem, og det kom der megen ståhej ud af, så ind imellem blev vi irettesat af konduktøren.

Af og til var der en forvirret og sentudviklet ældre pige med toget, som drengene fra Faldsled kaldte "Kuk-kuk",

fordi hun blev ude af det, hvis vi sang den sang. Og som altid: "Det tør I ikke!"-begyndte vi: "Hvor skoven dog er frisk og stor..." – vi fik næppe sagt kuk-kuk, før hun klagede til konduktøren, og vi blev truet med at få togekortet konfiskeret eller blive sat af toget. En overgang syntes drengene, det var smart at snuppe vores skoletasker, og når vi så nærmede os Jordløse, smed de taskerne ud ad vinduet, så vi måtte gå næsten en halv km efter dem.

På mange måder blev det sidste skoleår og den daglige togtur anderledes. De store drenge var gået ud, og deres mindre brødre fik vi et helt andet forhold til. Det betød også noget, at der ikke var noget kæresteri mellem nogen mere.

Godmodigt drilleri, og en gang imellem kunne Solvej og jeg hjælpe dem, hvis de havde problemer.

Bodil var gået ud, efter at vi havde taget mellemskoleeksamen. Hun længtes efter at komme væk fra Jordløse – ud i livet. Jeg sagde hjemme, at så ville jeg også ud. Men da sagde far nej – en realeksamen var bedre. I virkeligheden var jeg glad for den afgørelse, jeg ville ikke ud i det pulserende liv, bare have lov at gå i skole. Min far fik ret, jeg fik så god en realeksamen, at jeg kunne begynde på Skårup Seminarium i 1. klasse og undgik præparandklassen.

Det var rart at have togekort til Faaborg. Så kunne man tage af sted lige så tit man ville. Jeg kunne godt lide at komme op på stationen om morgenen. Fru Larsen og landpostene var der også. Fru Larsen var meget venlig, og det sidste år havde hun af og til et ærinde, som jeg skulle udrette for hende i Faaborg.

Det var mærkeligt et par dage efter at komme til Faaborg. Tænk! Livet gik videre på skolen! Det vidste jeg jo godt. Jeg havde haft 3–4 gode år, de bedste i min skoletid, foruden dem hos frk. Skovsende. Årene på centralskolen ser jeg nærmest som en parentes.

Mit sidste skoleår og mit sidste med Nørrebrobybanen blev på mange måder anderledes og også mit bedste. Der var

kommet mere ro over os både i toget og i skolen, hvor det var en fornøjelse at møde lærerne, der tog os alvorligt, og som vi kunne diskutere med. Det var lidt vemodigt at skulle sige farvel både til skolen og til min gamle bane; den blev nedlagt, medens jeg gik på seminariet.

Ikke så mange år efter, sidst i 50'erne, kom loven om, at der skulle oprettes skoler, hvor også landbobørn kunne tage realeksamen. Jeg kan huske, at mens jeg gik på seminariet, blev den nye skole i Haarby, tegnet af Arne Jacobsen, bygget. Tænk, om den lov var kommet nogle år før. Da ville mange af mine klassekammerater fra Jordløse have fået den chance, som kun et par stykker af os fik.

Årene går. Tiden i Jordløse bliver fjernere, ikke bare i tid. Det Jordløse, jeg ser nu, er helt anderledes end det, jeg oplevede i 40'erne og til dels i 50'erne. Den samme udvikling, som vi ser andre steder, livet på landet er blevet urbaniseret, der er kun få butikker tilbage, få har arbejde lokalt, mange er pendlere, der er færre gårde, og større – hvor livet er mere stille, uden folkehold. Blandt andet takket være den udvikling, jeg antydede i min indledning.

ELLEN ÆGIDIUS

MIN FAR HAN VAR VOGNMAND I SL... NEJ I JORDLØSE

Jo i Jordløse har der gennem tiderne været mange vognmandsforretninger.

Vi har i Lokalhistorisk Arkiv fundet en del billeder, der illustrerer hvad arkivet rummer af materiale.

JØRGEN GREVES VOGNMANDSFORRETNING

Jørgen Greve drev vognmandsforretning fra Det gamle mejeri, Nygårdsvej 5 fra ca. 1925.

Han havde både taxa-, lastbil- og turistvognskørsel.

Peder var chauffør for faderen. Han blev senere gift med Alfhild og de bosatte sig Landevejen 25, hvorfra de drev henholdsvis køreskole og brødudsalg.

RASMINE OG CHR. HANSEN

Rasmine og Christian Hansen havde en del vognmandskørsel med heste fra Jordløse Møllevej 16.

*Til venstre:
Christian Hansen transporterer nogle træstammer med hestevogn ved Damsbo. 1940'erne.*

*Til højre:
Jørgen Greves udflugtsvog.
Peder og Jørgen sidder i bilen og bag den ses Signe Greve.*

*Til højre:
Peder Greve ved lastbilen læsset med søkke og grønkål. 1930'erne.*

HANS JENSEN

Hans Jensen drev nogle år Taxakørsel fra Landevejen 33.

På billedet fra 1965 har han og Ingrid invieret naboerne på udflugt.

Bagest fra venstre ses Jytte Jørgensen, Kærsgård, Richard Jensen, Landevejen 20 og Jørgen Jørgensen, Kærsgård.

Forrest fra venstre ses Ingrid og Hans Jensen, Landevejen 33, Carl og Maren Martinussen, Gammelgård, Johanne Nordtorp, Jordløse Manufakturforretning og Inger Jensen, Landevejen 20.

JORDLØSE TAXI

Poul og Conni Bak startede 1979 Jordløse Taxi på adressen Smedestræde 2.

Her ses parret mellem deres taxi og minibus. De kom fra Helnæs og deres forretning eksisterede kun nogle få år.

MADS JØRGENSEN

Mads begyndte som 18-årig at køre hos Ejnar Jørgensen, Skallebjerg. Efter krigen startede han og hustruen Ellen Jørgensen deres egen forretning med en generatordreven lastbil. Vognmandsforretningen blomstrede og Mads Jørgensen slap først rattet i sin lastbil efter et par uheld, hvor lasten brækkede hans ben.

”En taxa kan læsse sig selv”, sagde han til sig selv og hustruen. Derefter overlod de lastbilkørslen til sønnerne, Poul og Jørgen Jørgensen, hvorefter Mads Jørgensen anskaffede sig et ”rugbrød”, som gennem årene blev fast inventar på de lokale veje.

På billedet øverst fra 1942 ses Mads Jørgensen til venstre og Gerhard Storm til højre foran lastbil med gasgenerator

På billedet nederst fra 1964 ses Mads Jørgensen og Arnold Rasmussen foran den nye lastbil.

Mads Jørgensen døde i 1982.

POUL JØRGENSEN

Poul Jørgensens forretning var mangesidet. I 1950'erne og 1960'erne kørtes affald i Jordløse. Dengang var det frivilligt om man ville abonnere på at få sit skrald kørt væk. Dette blev gjort omkring weekenderne. Folk var hjemme og

*Til venstre:
Søren Martinussen
og (øverst)
Poul Jørgensen
(nederst) kører
fodboldspillere
rundt i byen i
anledning af Hose-
festen i 1987.*

*Til højre:
H-O. Trans' vogn-
park ca. 1994.*

ville gerne have en snak, så ruten blev langvarig. Ca. 200 sække kørtes hver uge ud til Bremerholmgyden, hvor der siden blev etableret bane til ringridning.

Lastbilen er i tidens løb blevet brugt til al mulig kørsel, bl.a. kørsel til "Hosefesten", studenterkørsel og hvad der nu måtte være bestilling på.

SØREN MARTINUSSEN

Søren Martinussen var som ung ude og sejle, men tilbragte det meste af livet med at drive vognmandsforretning i Jordløse. Han kørte rigtig meget studenterkørsel og ligeledes 9. og 10. klasserne, når de afsluttede deres skoleforløb på Haarby Skole. Han var særdeles omsorgsfuld over for de unge menne-

sker og sørgede for, at de kom sikkert hjem igen. Han døde i foråret 1989.

H.O. TRANS

Søren Martinussens forretning blev overtaget af firmaet Martinussens efterfølger, Poul Rasmussen.

Beboelsen på Landevejen 50 blev overtaget af firmaet H.O. Trans, der dog ikke måtte drive vognmandsforretning fra adressen på grund af til- og frakørslen direkte til Landevejen. Ejendommen blev afhændet omkring 1995 og herefter blev virksomheden drevet fra Stærmosvej i Haarby. H.O. Trans flyttede senere til Strandbyvej i en årrække, men er nu igen i 2018 flyttet til Haarby.

LENE HANSEN OG BIRTHE GRUBBE

TRÆINDUSTRIEN I JORDLØSE

Artikelserien om træindustrien i Jordløse slutter i dette årskrift med tre mindre artikler om tre virksomheder, der prægede bybilledet i Jordløse fra 1930'erne og frem til årtusindskiftet.

NOVA MØBLER

HOVGYDEN 2

Jens Bæk var gårdmandssøn fra Strandby, hvor han startede sit første værksted i 1921. Her blev produceret træskeer og spækbrædder, der bl.a. blev afsat til Niels Lehrmann, der drev grossistvirksomhed i "det høje hus", Landevejen 17.

Jens Bæk var den yngste af 3 børn og familiens eneste søn. En foretagsom ung mand har han været. I sin tidlige manddom prøvede han kræfter med tørvegraveri i Tørring og i 1922 var han en tur på Sjælland som høstarbejder.

Trævarerproduktionen voksede i årene 1921-34 i takt med, at han udbyggede værkstedet hjemme på den fæderne gård.

I 1929 fik han sin første bil, en Ford T fra 1923. Han var også en af de første, der fik telefon i Jordløse, han havde

Herover: Jens Bæk (til højre) sammen med en medarbejder i værkstedet på Strandby Mark.

Til venstre:
Tørvegravning ved
Tørring.
Jens Bæk til højre.

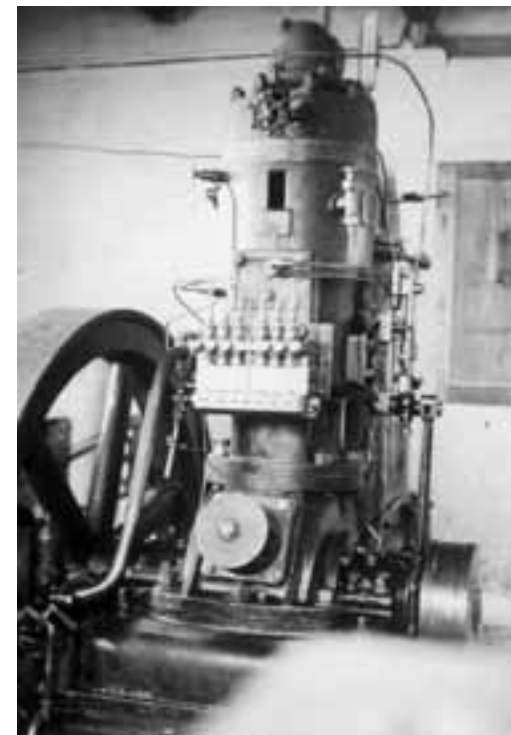
Til venstre:
Jens Bæk (yderst
til venstre) sam-
men med sine med-
arbejdere foran
værkstedet på
Strandby Mark.

Hårby nr. 5. I 1934 beskæftigede han 13 mand med skedrejeri på gården på Strandby Mark.

Nu mente han, det var tid til at få værkstedet brandforsikret, men så var fanden løs i Laksegade. Faktisk forbød myndighederne ham at fortsætte produktionen i lokalerne, da sådan et værksted skulle ligge mindst 50 m fra en strå-tækt beboelse. Han fik 2 måneder til at flytte virksomheden.

Derfor flyttede han til Jordløse i 1935, hvor han købte cementfabrikken

Hovgyden 2 af Murer Hans Jørgen Iversen og indrettede den til trævareproduktion.

Samme år blev han gift med 14 år yngre Ingrid, hvis morbror var skrædder Martin Kleiner i Jordløse.

Virksomheden kom godt i gang. Centralt i virksomheden var en dieselmotor, der med remtræk drev båndsaften og drejemaskinerne.

Værkstedet brændte i 1937. Det var en stor tragedie og det medførte store økonomiske tab.

Derfor besluttede Jens Bæk at starte forfra, bygge en ny virksomhed op fra grunden. De gamle mursten blev rensat af og han startede op igen med kun ham selv og en arbejdsdreng. Nu blev der lagt

*Herover:
Jens Bæks første
bil – en Ford T.*

*Yderst til venstre:
Dieselmotoren, der
trak værkstedets
maskiner.*

*Herover:
Det første værk-
sted på Hovgyden
er ved at være
færdigt.*

*Til højre:
Værkstedet genop-
bygges.*

elektricitet ind i bygningen og man gik over til eldrevne maskiner.

Efter krigen blev produktionen af træskeer lagt på hylden. I stedet for trævarer begyndte han at producere borde, stole og senge. Ved hans 60 års fødselsdag i 1960 produceredes udelukkende senge og der var 10-12 mand i beskæftigelse.

De tre drenge John, Tage og Carsten blev alle uddannede som snedkere.

Ved Jens Bæks 50 års jubilæum i 1971 var det sønnen Carsten, der stod for den daglige drift af fabrikationen, som nu udelukkende var stole. Virksomheden havde omkring 10 ansatte.

Carsten overtager og driver virksomheden fra 1972-1983.

Herover: Ingrid og Jens Bæk i haven

Nederst til venstre: Ved 50-års jubilæet modtog firmaet et Rya-tæppe med logo'et i gult på brun baggrund.

Herunder: Jens Bæk vasker bilen – en Studebaker årgang 1952.

*Yderst til højre:
Landevejen 38.
1996.*

JOHN OG KIRSTEN BÆK, LANDEVEJEN 38

I 1969 overtager John Bæk snedker-virksomheden Landevejen 38 efter Jørgen Hansen.

John Bæk videreførte for en tid sengeproduktionen sammen med sin kone Kirsten.

Kirsten Bæk tilhørte en ny generation af medhjælpende hustruer og hun gik aktivt ind i kampen for bedre vilkår for netop denne gruppe kvinder via organisationen Dansk Håndværks Kvinder. Her var hun aktiv i små ti år, en del af årene som formand for den fynske afdeling.

*Til højre:
John Bæk på værk-
stedet 1997.*

Til Fyens Amtsavis udtalte hun i 1973: *Vi er ikke rødstrømper. Jeg forbinder Rødstrømper med kvinder, den råber "ned med mændene". Vi råber på skattemæssig og indtjeningsmæssig ligestilling med andre. Vi er slet ikke kedede af vores job, men vi er sure over, at vi ikke nyder godt af de samme fordele som andre.*

Blandt andet arbejdede hun for at få afskaffet et indkomstloft på 30.000 kr. om året til medhjælpende hustruer og for adgang til syge-dagpenge på linje med andre lønmodtagere.

Det lykkedes at få de medhjælpende kvinders vilkår forbedret. Men i 1983 havde Kirsten fået lyst til at prøve noget andet, og som nyuddannet Yogalærer valgte hun at stoppe som medhjælpende hustru. På det tidspunkt var virksomheden overvejende blevet underleverandør til M.H. Skolemøbler i Middelfart, og der var ikke mere kontorarbejde end det, John selv kunne klare.

RIKKE SCHULTZ

SNEDKERMESTER JØRGEN HANSEN

LANDEVEJEN 38

*Han høvler og limer og saver godt,
Mens Ragnhild hun fletter de gavle flot.
Snart sengen er færdig og sendes ud,
Helt ovre fra Sverrig der kommer bud.¹*

Niels Jørgen Hansen blev født i Hastrup i 1907, hvor han voksede op på et Husmandssted. I 1931 kom han til Jordløse, hvor han i en moden alder kom i lære som snedker hos Carl Lehmann. Han var 31 år, da han modtog sit svendebrev i Haarby i 1938.

I 1939 blev han gift med Ragnhild Ellemann Ojgaard². I 1942 købte parret Landevejen 38.

Dengang var der to lejemål i huset. Det var en skomagerforretning drevet af skomager Peter Larsen og Maren Hansens systue. Peter Larsen havde overtaget skomagerforretningen efter Rasmus Chr. Hansen i 1938.

Sønnen Kurt Ojgaard blev født i 1941. Han husker de tidlige år i barn-

*Til venstre:
Peter Larsen
foran skomager-
forretningen.*

1. Fra festsang ved Jørgen Hansens 50 års fødselsdag, den 5. maj 1957.
2. Grandmøster til Uffe Ellemann Jensen.

*Herover:
Jørgen Hansen
på markarbejde
i Bremerholms-
gyden. Foto fra
1930, da Jørgen
Hansen var karl
på Damgård.*

domshjemmet som fattige. I familiens biografi beskrives forholdene således:

"I den første tid med deres nye værksted gik det dog ikke så godt. De boede i den del af stueetagen, der ikke var beslaglagt af skomager virksomheden, og der var ingen varme. Kun ved festlige lejligheder blev der fyret op i kaminen; ellers opholdt familien, og evt. svenden, sig i køkkenet, der – af økonomiske grunde – var det eneste sted, der blev fyret om vinteren. Bagved var der

das i et skur og en mødding ved siden af. Menuen stod ofte på grød eller fedtflæsk, og "bad" foregik som oftest i køkkenvasken. Dvs. familien vaskede sig der; lærlingen vaskede sig i udhuset, for nogen forskelle skulle der jo være.

Ved juletid, og måske en gang eller to yderligere om året, drog far og søn til mejeriet for at leje et badekar og sæbe. På mejeriet hentedes desuden mælk, smør, ost, æg m.m."

*Yderst til venstre:
Ungdomsfoto af
Ragnhild og Jørgen
Hansen.*

*Til venstre:
Foto fra Kurts kon-
firmation i 1956.*

*Herunder:
Sengeproduktion i
værkstedet Lande-
vejen 38.*

Omkring 1950 tegnede en møbelrepræsentant en seng i teak med fletværk af peddigrør til Jørgen Hansen. Dette blev et vendepunkt i virksomheden. Sengen blev hurtigt en succes og solgt over hele landet.

De næste 14 år var meget succesrige for familien. Sengemodellen med den flettede gavl gik sin sejrsgang over hele landet og blev efterhånden også en eksportvarer. Velstanden steg og efterhånden som lejerne sagde op blev mere og mere af huset inddraget til beboelse. I 1958 fik familien en Opel Record.

Det blev sygdom, der bremsede succesen. Ragnhild Hansen, der havde været en vigtig partner for Jørgen også når det gjaldt forretningen, blev syg og døde

i 1964. Det tog hårdt på Jørgen Hansen og i 1969 besluttede han at sælge virksomheden til John Bæk.

SMEDESTRÆDET 3

I starten fortsatte Jørgen Bæk som medarbejder i virksomheden, men det fungerede ikke rigtig godt. Så i 1970 fik han bygget et hus med værksted på Smedestrædet 3. Her huserede han frem til 1988. På værkstedet blev der produceret små egetræsborde, og i haven blev der puslet om bistader.

Da han døde blev huset solgt til Poul og Grete Kyrping.

RIKKE SCHULTZ

*Til højre:
Smedestræde 3.*

JORDLØSE MASKINSNEDKERI

LANDEVEJEN 42

Tømrer Jørgen Jørgensen flyttede til Jordløse i 1924, hvor han sammen med sin kone Johanne byggede hus og kort efter startede han Jordløse Maskinsnedkeri. Forretningen gik så godt, at der senere blev råd til også at bygge et stuehus på grunden. Efter krigen specialiserede fabrikken sig i produktion af etiketter til planteskole-branchen.

Parret fik 5 børn: Ove, Grete, Erik, Knud og Niels.

En tragedie

Det var en familie, hvor kreativitet og fart var i høj kurs. I 1959 havde tvillingerne Knud og Niels bygget en speedbåd. I avisen den 5. juli 1959 kunne man læse:

”Brødrene Knud Elmer og Niels Ejgild Jørgensen, Jordløse har færdigbygget en fin og velformet speedbåd, og det store arbejde er udført i deres fritid, hvilket vidner om overordentlig stor flid, interesse og dygtighed.

De er tvillingebrødre på 17 år, og arbejdet blev påbegyndt i februar. Deres far, snedkermester J. M. Jørgensen, har dog givet dem mange gode råd og vink under arbejdet, og resultatet er blevet overordentligt smukt og tilfredsstillende. Hurtigbåden er forsynet med en 30 hk Johnson motor, og nu er båden sat i vandet og fungerer upåklageligt til stor glæde for bygmestrene og til beundring for alle tilskuere og sagkyndige.”

Herunder: Tvillingerne Niels og Knud sammen med Snedkermester Jørgen Hansens søn Kurt i hjemmebygget sæbekassebil. 1948–1950. De tre drenge var jævnaldrene og næsten naboer.

Herover: Luftfoto af Landevejen 42. Sylvest Jensen Luftfoto 1959.

Men 2 år og mange sejlture senere gik det galt og i avisen den 23. maj 1961 kunne man læse om en drukneulykke i Helnæsbugten dagen før med to omkomne. I avisen står, at speedbåden tilhørte brødrene Niels og Knud Jørgensen, Jordløse, at de selv havde bygget båden og den havde vist sin duelighed ved mange sejladser. Og at gårsdagens sejlad var tænkt som en hyggetur for

deres brors børn og en legekammerat. De tre børn var 3–5 år gamle.

I det fine vejr var børnene henrykte for en tur i den flotte og hurtigt sejlene båd og de havde sejlet og krydset i længere tid, medens mange iagttagere på land havde betragtet bådens manøvrer. Ved 13-tiden gik det galt.

Niels Jørgensen stod ved rattet, og i et

Til venstre:
Ove Jørgensen
på besøg hos
forældrene på
motorcykel iført
læderjakke, mo-
torbriller og hjelm
(1945–1950).

kraftigt sving mistede Knud Jørgensen balancen og faldt udenbords. Han nåede at gribe fat i bådens ræling, og broderen søgte at undgå en katastrofe, men det mislykkedes.

Speedbåden kæntrede ca. 200 m. fra land på 2 meter dybt vand, og de fire ombordværende kom ind under den, mens den fortsatte sit løb mange meter fremad.

Det lykkedes Knud Jørgensen at bjærge to af børnene, men ulykkeligvis omkom Niels Jørgensen og det tredje barn, Kennet Nielsen.

Johanne og Jørgen Jørgensen blev boende på Landevejen 42 og fortsatte produktionen indtil 1983, hvor de begge døde med få måneders mellemrum. I nekrologen over Jørgen Jørgensen fra den 18.4.1983 kunne man læse, at Jørgen M. Jørgensen ikke var aktivt involveret i byens liv – han holdt sig lidt for sig selv for at koncentrere kræfterne om at drive virksomheden.

RIKKE SCHULTZ

Arkivets årsplan 2019/2020

Ønsker du en påmindelse før hvert arrangement så tilmeld dig vores mailservice på jtarkiv@gmail.com eller Jordløse Nyhedsbrev på www.jordløse.nu.

Torsdag den 9. maj kl. 18.30

Gåtur ved Damsbo

Vi mødes ved Damsbo Gods, hvor der vil være mulighed for at parkere. Leif Hansen, der har arbejdet mange år på Damsbo viser vej til det gamle voldsted og der fortælles lidt om stedet. Herefter går vi ned til stranden ved Fruens Badehus. Her drikker vi den medbragte kaffe, hvis vejret tillader det, inden turen går tilbage til bilerne. I tilfælde af dårligt vejr drikkes kaffen i arkivets lokaler.

Fredag den 27. september kl. 18.00.

Fejring af arkivets 40 års jubilæum

i Jordløse Forsamlingshus. Menuen består af helstegt pattegris og is. Der vil være Lokalhistorisk quiz, festtale og underholdning. Dette arrangement erstatter det traditio-

nelle fortælle-arrangement i arkivet. Afsæt allerede nu aftenen til denne begivenhed. Tilmelding og billetter efter 15. august.

Lørdag d. 9. november kl. 10.00 -14.00

Arkivernes dag

Åbent hus i arkivets lokaler på friskolen i Jordløse med udstilling om arkivet i anledning af 40 års jubilæet. 13.00-14.00 – Rikke fortæller om sit arbejde med artikelserien til årsskriftet om træindustrien i Jordløse. Der serveres kaffe og brød.

Onsdag d. 11. marts 2020

Generalforsamling på skolen

Kl. 19.00 Generalforsamling efterfulgt af foredrag. Vi serverer kaffe og kage.

*Postdiligencen
Faaborg-Assens
foran Faaborg
Posthus.
Siddende på buk-
ken Hans Jørgen
Hansen, Jordløse
Møllevej 46.
Diligencen er for-
spændt 2 heste.
Postdiligencen
stoppede i Jordløse
ved Dagmarhus,
hvor der var post-
samlingssted.*

Pris for ikke medlem-
mer 25 kr.
ISSN 1903-9506

